

Joanna Lubierska

orcid.org/0000-0001-7422-7724

Członek współzałożyciel Wielkopolskiego Towarzystwa Genealogicznego „Gniazdo”, właścicielka firmy genealogicznej „ORIGO”, współpracująca z Archiwum Archidiecezjalnym w Poznaniu, prowadząca wykłady oraz warsztaty z genealogami i studentami poznańskich uczelni, autorka kilku publikacji dotyczących poza metrykalnych źródeł w genealogii. Wielbicielka przedwojennego Poznania, architektury ziemiańskiej, średniowiecznych warowni oraz bliższych i dalszych podróży. W 2016 r. uhonorowana za wieloletnią społeczną pracę przy redagowaniu Rocznika WTG „Gniazdo”.

SKRÓTY STOSOWANE W ŁACIŃSKICH METRYKACH NARRACYJNYCH

Celem warsztatów było przybliżenie skrótów występujących w łacińskich metrykach kościelnych z XVIII i I poł. XIX w. Bez ich znajomości nie jest możliwe poprawne odczytanie, a co za tym idzie, zrozumienie sensu danego zapisu. Należy tu podkreślić, że nie ma jednolitego katalogu skrótów, stosowanych przez księży w księgach metrykalnych. Istniał co prawda pewien uniwersalny sposób zapisu niektórych słów, jednak pomysłowość duchownych zwłaszcza w XVII i XVIII-wiecznych metrykach była w tym zakresie dość zaskakująca.

Jednorazowe warsztaty, nawet najlepsze mogą wyjaśnić pewne mechanizmy, ale nie dadzą biegłości. Aby dojść do pewnej wprawy w odczytywaniu metryk, potrzebna jest wieloletnia praktyka i praca z różnymi zapisami. Nie jest to trudne, wymaga jedynie czasu, cierpliwości i dobrych chęci.

Jak powstały skróty?

Dawne skróty, z rozszyfrowaniem których dziś możemy mieć problemy, mają związek z ewolucją pisma, a ta związana była z rodzajem materiałów i narzędzi pisarskich. Od tego, na czym i za pomocą jakiego narzędzia pisano, zależała płynność i swoboda kreski. To wpływało też na kształt liter, np. mogło wymusić posługiwanie się tylko liniami prostymi.

Innym czynnikiem, który wpływał na rozwój pisma, były oczekiwania, a więc istotne było nie tylko przekazywanie samej treści, ale także dbałość o dostarczanie wrażeń estetycznych.

Szybkość zapisywanych informacji nie pozostawała bez wpływu na czytelność i piękno zapisu. Z czasem porzucono pisanie majuskułą (tj. wielkimi literami), na rzecz minuskuły (małych liter), i nastąpiło przejście do coraz bardziej indywidualnych form pisma kursywnego, umożliwiającego szybkie pisanie. Wykształciły się też pisma o różnych zastosowaniach. Pismo majuskułne stosowano do spisywania tekstów bardziej uroczystych, np. inskrypcji czy ksiąg, minuskuła była pismem najbardziej uniwersalnym, natomiast kursywa pismem użytkowym – do szybkiego zapisywania dokumentów o mniejszej wadze.

Wyrazy zaczęto więc skracać z dwóch zasadniczych powodów. Pierwszym, o którym mowa wyżej, była potrzeba szybkiego pisania, natomiast drugim, oszczędność materiału pisarskiego. Był on kosztowny, dlatego rozważnie nim gospodarowano.

Dwa trudne słowa: abrewiacja i ligatura

W ten sposób powstał system skrótów (in. abrewiacji od łacińskiego słowa *abbreviatio*), szczególnie rozbudowany w średniowieczu. Nauka, która zajmuje się ich badaniem nosi nazwę brachygrafii¹⁾.

Skróty stosowane w piśmie łacińskim dzielą się na trzy rodzaje i są to skrócenia poprzez:

- odcięcie (inaczej suspensja, od łac. *abbreviatio per suspensionem*) – skracanie przez ucięcie części wyrazu i pozostawieniu tylko początkowej części (w niektórych wypadkach tylko pierwszej litery), np.
 - *profesor* *prof.*
 - *Anno Domini* (Roku Pańskiego) *A. D.*
 - *Deo Optimo Maximo* (Bogu Najlepszemu, Największemu) ... *D. O. M.*
 - *Requiescat in pace* (niech spoczywa w pokoju) *R.I.P.*

1) Brachygrafia (gr. *brachýs* – krótki, *grapho* – pisać) to jedna z nauk pomocniczych historii, będąca działem paleografii. Zajmuje się badaniem i rozszyfrowywaniem skrótów. Bardzo istotna dla historyków mediewistów (w średniowiecznej łacinie i grece bardzo często używano skrótów w piśmie).

— ściągnięcie (inaczej kontrakcja, od łac. *abbreviatio per contractionem*) – skracanie przez ściągnięcie. Usunięciu ulega środkowa część wyrazu, pozostaje początek i koniec wyrazu, czasem także jakaś środkowa litera, np.

• *magister* *mgr*

— zastępowanie sylab specjalnymi znakami (*abbreviatio per signum abbreviationis*) – znak zastępował cały wyraz lub jego część, np.

• *et* &

• *at* @

• *ae* æ

W starożytności posługiwano się przede wszystkim suspensją, kontrakcja natomiast występuje rzadko, głównie przy skrótach prawniczych. W średniowieczu najpopularniejszą metodą skracania była kontrakcja.

Ligatury, czyli zrosty sąsiadujących liter, to inny sposób oszczędzania miejsca. Znane i stosowane były już w czasach starożytności. Ligatury są specjalnie tworzonymi znakami pisarskimi dla najczęściej występujących w wyrazach grup liter.

<i>AE</i> → <i>Æ</i>	<i>ij</i> → <i>ij</i>
<i>ae</i> → <i>æ</i>	<i>st</i> → <i>st̂</i>
<i>OE</i> → <i>Œ</i>	<i>ft</i> → <i>ft</i>
<i>oe</i> → <i>œ</i>	<i>et</i> → <i>&</i>
<i>ff</i> → <i>ff</i>	<i>fs</i> → <i>β</i>
<i>fi</i> → <i>fi</i>	<i>ffi</i> → <i>ffi</i>

W aktach metrykalnych spotkać je można m.in.:

- w odmianie imion: *Mathias* – *Mathiæ* (Maciej – Macieja),
Helena – *Helenæ* (Helena – Heleny)
- w rzeczownikach typu: *cæmeterium* / *cæmeterium* (cmentarz)
cæremonia (ceremonia, obrzęd religijny)
- w odmianie miesięcy: *Januarius* – *Januarij*, *Julius* – *Julij*
(styczeń – stycznia, lipiec – lipca).

Jak odczytywać litery i słowa – wskazówki pomocne w odczycie²⁾

1. Jeżeli nie można odczytać **liter**, należy spróbować odszukać ją w innym miejscu w dokumencie. Spojrzenie na tę samą literę w innym kontekście często rozwiewa wątpliwości.
2. Jeżeli nie można odczytać **słowa**, należy spróbować odszukać identyczny lub podobny wyraz w innym miejscu w dokumencie, być może uda się znaleźć fragment, w którym zapisano to samo słowo wyraźniej.
3. W sytuacji, gdy trudno jest odczytać słowo, pomocny bywa prosty zabieg – odczytanie wyrazu od końca, litera po literze, zasłaniając nieodczytaną część słowa.
4. Opisana wyżej metoda bywa też pomocna w odczytywaniu słów zawierających wyjątkowo trudne do odcyfrowania zbitki liter **m**, **n**, **u**, **i**, itp., oprócz czytania od końca można spróbować policzyć pionowe pociągnięcia piórem i dopasować do nich litery.
5. Często w tym samym tekście sporządzający zapis używał kilku wersji jednej litery. Najczęściej dotyczy to litery **S**, która z reguły pojawia się w krótkiej i długiej formie. Długie **S** łatwo pomylić z **F** – warto o tym pamiętać!
6. Nie należy nadawać słowom współczesnego brzmienia. Długo nie istniały standardy zapisu słów, a pisarze oddawali ich brzmienie fonetycznie, według własnego uznania, wycucia, zrozumienia i tzw. *ucha*. Dlatego często nawet w obrębie tego samego dokumentu można się spotkać z różnym zapisem tego samego słowa.
7. W przypadku skomplikowanego fonetycznego zapisu jakiegoś słowa należy spróbować odczytać je dokładnie, litera po literze i nie zrażać się, jeśli uzyskany wyraz nie będzie przypominać żadnego istniejącego w języku polskim. Później warto przeczytać je kilka razy głośno.

2) Opisane kłopoty z odczytem łacińskich skrótów były wynikiem moich osobistych doświadczeń, jednak są tak charakterystyczne, że wiele osób ma problem, aby je poprawnie odczytać, por. <http://dawnepismo.ank.gov.pl> (dostęp: 04.08.2019).

Dodatkowe zasady dokonywania transkrypcji tekstów³⁾

Zapis liter *u* i *v* – w tekstach łacińskich często stosowane są one wymiennie, równie często litery te zapisywane są wręcz w identyczny sposób. Dlatego dokonując odczytu dokumentu, należy zastosować zapis zgodny z rzeczywistym, fonetycznym brzmieniem słowa. Np. słowo zapisane w dokumencie jako *ciuitas* należy odczytać jako *civitas*, a słowo *cvivs* – jako *cuius*.

Zapis litery *ÿ* (y z kropkami) – należy ją zapisać jako *ii* (podwójne krótkie i). Dotyczy to również końcówek *ij*, np.: *Januarij*.

Zapis zestawienia liter *qu* – w słowach łacińskich, w których występuje taka zbitka liter, w odczycie oddajemy je jako *qu* (pomimo że w niektórych wypadkach pisarz zastosował zapis *qv*).

Zapis litery *w* – litera ta rzadko pojawia się w tekstach łacińskich, w odczycie zawsze zapisujemy ją jako *w* (również wtedy, kiedy pisarz użył jej błędnie).

Zapis zwielokrotnionej litery *f* na początku wyrazu⁴⁾ – w odczycie należy zapisać tylko jedno *f*, np. *ffrater* – jako *frater*.

3) Źródło: <http://dawnepismo.ank.gov.pl> (dostęp: 04.08.2019).

4) Stosowano to rzadko i najpóźniej do XVI wieku.

Skróty ogólne

Miesiące

<i>7bris / VIIbris / Septembris</i>	wrzesień
<i>8bris / VIIIbris / Octobris</i>	październik
<i>9bris / IXbris / Novembris</i>	listopad
<i>10bris / Xbris / Decembris</i>	grudzień

Status i funkcje

AR / Adm Rndus / Admodum Reverendus ... przewielebny (dla duchownych)

D / Dnus / Dominus pan

GD / Gnus, Gnsa / Generosus Dominus – urodzony pan

famatq / famatus sławetny

MD / Mf Dnus / Magnificus Dominus wielmożny pan

ND / Nobilis Dominus szlachetny pan

RD / Rndus Dnus – Reverendus Dominus wielebny ksiądz

vicariq / vicarius wikary, wikariusz

Litery**1. Sygły⁵⁾ z użyciem liter e, q i p***ě / est* jest*que* i zarazem, równocześnie, mianowicie, i dlatego*quod* gdyż, ponieważ, dlatego że**2. Przyimki i spójniki***per* gdyż, ponieważ, dlatego że*pre / prae* naprzód, przed, nad*pro* przed, wobec, zamiast, w stosunku*et* i**3. con/com (znak przypominający cyfrę 9)**np. w słowie *[con]sensu* zgoda**4. -us (znak przypominający cyfrę 9, zwykle nadpisany)**np. w słowie *castellan[us]* kasztelan

5) Sygły – znaki skrócenia. Przykłady i grafiki pochodzą ze strony: <http://dawnepismo.ank.gov.pl> (dostęp: 04.08.2019).

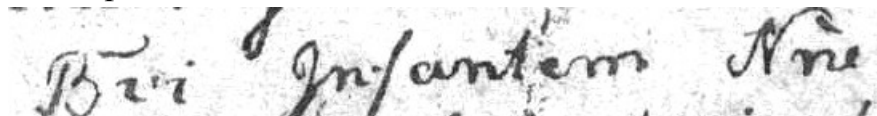
**Odmiana i znaczenie łacińskich końcówek
w tłumaczeniach metryk (opracowanie: Bartosz Małecki)**

	deklinacja I	deklinacja II	deklinacja III
NOMINATIVUS (mianownik)			
<i>obiit...</i> zmarł/a kto?	<i>Anna famula</i>	<i>Hedvigis, Joannes cmetho</i>	<i>Mathaeus ferrifaber</i>
<i>baptizatus est...</i> został ochrzczony kto?	<i>vidua filia</i>	<i>juvenis, adolescens, virgo, pater</i>	<i>viduus filius</i>
<i>ego...</i> ja... (np. proboszcz)	—	—	—
GENETIVUS (dopełniacz)			
<i>filius/filia...</i> syn/córka czyj/a?	<i>Annae famulae viduae filiae</i>	<i>Hedvigis, Joannis cmethonis juvenis, adolescentis, virginis, patris</i>	<i>Mathaei ferrifabri vidui filii</i>
ACCUSATIVUS (biernik)			
<i>baptizavi...</i> ochrzciłem kogo?	<i>Annam famulam viduam filiam</i>	<i>Hedvigem, Joannem cmethonem juvenem, adolescentem, virginem, patrem</i>	<i>Mathaeum ferrifabrum viduum filium</i>
<i>matrimonium inter ... et ...</i> małżeństwo między kim a kim?			
<i>sepelivi...</i> pochowałem kogo?			
ABLATIVUS			
<i>praesentibus testibus...</i> w obecności świadków:	<i>Anna famula vidua filia</i>	<i>Hedvige, Joanne cmethone juvene, adolescente, virgine, patre</i>	<i>Mathaeo ferrifabro viduo filio</i>

SKRÓTY STOSOWANE W KSIĘGACH CHRZTÓW

Bni Nominis / bini nominis dwojga imion

Bvi / Btvi / Baptisavi ochrzciłem

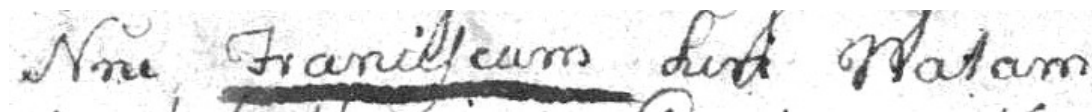

CL / CCLL / LCC / Coniugum Legitimorum prawych małżonków

Ext. / Extractum data wykonania odpisu metryki

idem qui supra ten sam co (jak) wyżej

Nne / Nomine imieniem

oes / oms / omnes wszyscy

omnes ex ead(em) villa wszyscy z tej samej (co wyżej) wsi

Pñi / PP / Patrini chrzestni

PP fre / patrini fuere chrzestnymi byli

qui supra jak wyżej, ten co wyżej

ut supra jak wyżej

uterq / uterque de oboje z

Przykład 1

uxor de Krzywosydwos Gawrony.
 Anno ut supra Die 20 Januarij ego Stanislaus Piotrowicz
 Curatus Kuczkoviens baptisavi infantem nomine Paulū
 Filium Laboriosi Antonij et Mariannæ Parentum Legitti-
 morum. Patrini fuerunt Laurentius Inquilin9 de Jankow
 et Apolonia Thomæ uxor de Chrzanow. Kuczkow
 Hic Paulus mortuus est, et sepultus in ceterio Año 1783 25 Majj

Par. Kuczków 1782, Gawrony

Anno ut supra Die 20 Jaunuarij ego Stanislaus Piotrowicz
 Curatus Kuczkoviens. baptisavi infantem Nomine Paulū
 Filium Laboriosi Antonij et Mariannæ Parentum Legitti-
 morum. Patrini fuerunt Laurentius inquilin9 de Jankow
 et Apolonia, Thomæ uxor de Chrzanow

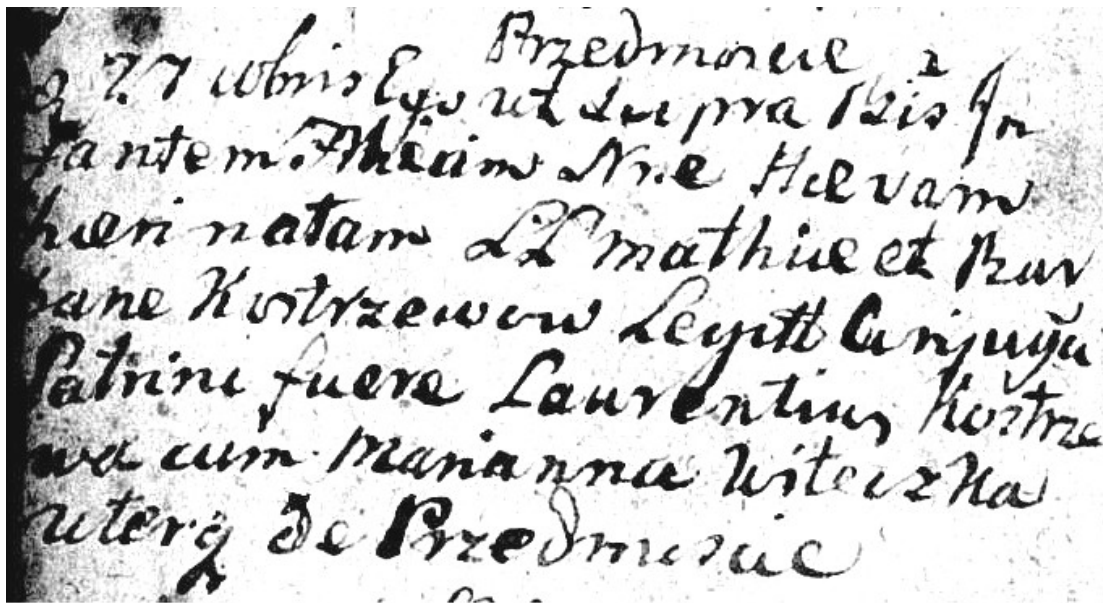
*) Hic Paulus mortuus est, et sepultus in ceterio Año 1783 25. Majj

Anno ut supra, die 20 Jaunuarii, ego Stanislaus Piotrowicz
 Curatus Kuczkoviensis baptisavi infantem Nomine Paulum
 Filium Laboriosi Antonij et Mariannæ Parentum Legittimorum.
 Patrini fuerunt Laurentius inquilinus de Jankow
 et Apolonia, Thomæ uxor de Chrzanow

*) Hic Paulus mortuus est, et sepultus in ceterio anno 1783 25. Majj

Roku jak wyżej, dnia 20 stycznia, ja, Stanisław Piotrowicz, pleban Kucz-
 kowski ochrzciłem dziecko imieniem Paweł, syna pracowitych Antoniego
 i Marianny, prawych małżonków. Chrzestnymi zostali Wawrzyniec, komornik
 z Jankowa i Apolonia, Tomasza z Chrzanowa żona

*) Ten Paweł zmarł i pochowany [został] na cmentarzu Roku 1783,
 25 maja

Przykład 2

Par. Ożarów 1790

Przedmoscie

27 **10bris** Ego ut supra **Bvī** In fantem Filiam Nomine Hævam hæri natam **LL** Mathiæ et Barbaræ Kostrzewow Legitt. Conjugū Patrini fuere Laurentius Kostrzewa cum Marianna Witeczka uterq̄ de Przedmoscie

Przedmoscie

27 **Decembris**, Ego ut supra **Baptisavi** Infantem Filiam Nomine Hævam hæri natam **laboriosorum** Mathiæ et Barbaræ Kostrzewow Legitimorum Conjugum. Patrini fuere Laurentius Kostrzewa cum Marianna Witeczka uterque de Przedmoscie

Przedmoście, 27 grudnia, ja, jak wyżej, ochrzciłem dziewczynkę imieniem Ewa, wczoraj urodzoną, córkę Mateusza i Barbary Kostrzewów, prawych małżonków. Chrzestnymi byli Wawrzyniec Kostrzewa z Marianną Witeczką, oboje z Przedmościa

SKRÓTY I OKREŚLENIA STOSOWANE W KSIĘGACH ŚLUBÓW

<i>1mi voti</i>	pierwszego ślubu (tj. stanu wolnego)
<i>2di voti</i>	drugiego ślubu (tj. wdowiec / wdowa)
<i>3bus / tribus bannis</i>	trzykrotne zapowiedzi
<i>ac aliis plurimis</i>	i wielu innych (w znaczeniu: świadków)
<i>coniux, coniunx, consors</i>	współmałżonek, towarzysz, najczęściej żona
<i>consensus parentum et tutorum</i>	zgoda rodziców i opiekunów
<i>hab. / habitans</i>	zamieszkały
<i>impedimentum affinitatis</i>	przeszkoda powinowactwa
<i>impedimentum consanguinitatis</i>	przeszkoda pokrewieństwa
<i>innupta / innuptus</i>	panna / kawaler
<i>int. / inter</i>	między
<i>iuvenis / juvena</i>	młodzieniec / młoda kobieta
<i>matrimonium</i>	małżeństwo/ślub
<i>nulloque detecto impedimento</i>	żadnej przeszkody nie wykrywszy
<i>ott / olim</i>	niegdy [w znaczeniu zmarły, niegdyś żyjący]

N. Joseph St. Valentini Stepanovich

<i>p.d. / pie defunctae, pie defuncti</i>	już zmarłej, już zmarłego
<i>p. m. / piae memoriae</i>	świętej pamięci
<i>ptibus / praesentibus</i>	(w) obecności
<i>sponsus / sponsa</i>	narzeczony, narzeczona
<i>sub tutela (potestate) parentum</i>	pod opieką (władzą) rodziców
<i>uterque secundarum nuptiarum</i>	oboje drugiego ślubu (tj. wdowcy, XVII w.)
<i>uxor / uxoratus / uxorata</i>	żona / żonaty / mężatka
<i>viduus / vidua</i>	wdowiec / wdowa
<i>vir</i>	mąż
<i>virgo</i>	dziewica/panna

Przykład 1

Kuczkow Anno 1780 Die 16 Januarij de consensu expresso Adm Rndi Curati benedixit matrimonium contractū Rndus Petrus Reformatus Sacristianus Conventus Calissiensis inter Romualdum Sroczyński Juvenem, et Justinam Virginem. Præmissis tribus bannis diebus ^{dominicus} Dnicis, nulloq de te impedimento dirimente. Præsentibus testibus Ignatio Sroczyński Sutore, Blasio semicmethone, Joanne Vagner et alijs ad divina audienda congregatis. Pragmow.

Par. Kuczków 1779

Kuczkow. Anno 1780 Die 16 Januarij de consensu⁶⁾ expresso Adm Rndi Curati benedixit matrimonium contractū **Rndus** Petrus Reformatus Sacristianus Conventus Calissiensis inter Romualdum Sroczyński, Juvenem et Justinam, virginem Præmissis tribus bannis diebus **Dnicis**, nulloq de te⁷⁾ impedimento dirimente Præsentibus testibus Ignatio Sroczyński sutore, Blasio semicmethone, Joanne Vagner et alijs ad divina audienda congregatis

Kuczkow. Anno 1780 Die 16 Januarij de consensu expresso **Admodum Reverendi** Curati benedixit matrimonium contractum **Reverendus** Petrus Reformatus Sacristianus Conventus Calissiensis inter Romualdum Sroczyński, Juvenem et Justinam, virginem Præmissis tribus bannis diebus **Dominicis**, nulloque detecto impedimento dirimente Præsentibus testibus Ignatio Sroczyński sutore, Blasio semicmethone, Joanne Vagner et alijs ad divina audienda congregatis

Kuczków, roku 1780, dnia 16 stycznia, za wyrażoną zgodą przewielebnego plebana pobłogosławił małżeństwo zawarte wielebny Piotr reformata, zakrystianin konwentu kaliskiego, między Romualdem Sroczyńskim, młodzieńcem, a Justyną, panną, poprzedziwszy trzema zapowiedziami w niedzielę⁸⁾ i żadnej nie wykrywszy przeszkody rozrywającej, w przytomności świadków Ignacego Sroczyńskiego, szewca, Błażeja, półkmięcia, Jana Vagnera i innych zgromadzonych by wysłuchać Mszy.

6) W oryginale *de concensu* (błąd księdza!).

7) W oryginale *dete* (błąd księdza!).

8) Dosłownie: dni niedzielne.

Przykład 2

1794 D. 6 7bris Ego P. Xaverius
us Nowakowski Ordinis S. Pau-
li pmi Eremitae Præmissis tri-
bus denuntiationibus Diebus Dnicis
Benedixi Matrimoniu inter LL:
Joannem Zaręba Juv. et Helena
Moskalowna Virgo. Præsentib9
Testibus Joanne Szafran Antonio
Friziak et aliis omnes de Skomlin
Skomlin

Par. Skomlin 1794

D. 6 7bris Ego Pr. Xaveri
us Nowakowski **Ordinis S. Pau**
li **pmi** Eremitae Præmissis tri
bus denuntiationibus Diebus **Dnicis**
Benedixi Matrimoniu inter **LL**
Joannem Zaręba **Juv.** et Helena
Moskalowna Virgo. Præsentib9
Testibus Joanne Szafran, Antonio
Friziak et aliis omnes de Skomlin

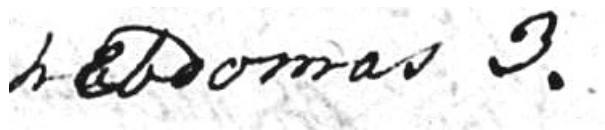
Die 6 Septembris Ego Pater Xaverius
Nowakowski **Ordinis Sancti Pauli**
pimi Eremitae Præmissis tribus
denuntiationibus Diebus **Dominicis**
Benedixi Matrimonium inter **Laboriosos**
Joannem Zaręba **Juvenem** et Helena
Moskalowna Virgo. Præsentibus
Testibus Joanne Szafran, Antonio Friziak
et aliis omnes de Skomlin

Dnia 6 września, ja, ojciec Ksawery Nowakowski z Zakonu Świętego Pawła Pierwszego Pustelnika⁹⁾ poprzedziwszy trzema zapowiedziami w niedzielę pobłogosławiłem związek małżeński między pracowitymi Janem Zarębom, młodzianem i Heleną Moskalówną, panną. Świadkowie Jan Szafran, Antoni Friziak i innych ze Skomlina

9) Inaczej Paulinów.

SKRÓTY I OKREŚLENIA STOSOWANE W KSIĘGACH ZGONÓW

ad Eccleam Plem / ad Ecclesiam Parochialem.....przy kościele parafialnym
ad meridiem na południu, na południe (miejsce pochówku)
ad occasum, ad occidentem na zachód, na zachodzie (m. p.)
ad orientem na wschód (miejsce pochówku)
ad septentrionem na północy (miejsce pochówku)
ad valvas przy bramie (miejsce pochówku)
annor. / annorum wieku (w znaczeniu: wiek zmarłego)
ca/ circa / circiter około (dotyczy wieku zmarłego)
causa mortis przyczyna śmierci
hebd / hebdomas / hebdomadarum tygodni (dotyczy wieku niemowlęcia)

in fornice w krypcie (miejsce pochówku)
in Cæmeterio Eccleæ Prlis / in Caemeterio Ecclesiae Parochialis
 na cmentarzu parafialnym (miejsce pochówku)
morbis choroba
mortuus / mortua zmarły / zmarła
obiit zmarł / zmarła
pl9 / plus ponad
v pl9 / vel plus lub więcej
vs / versus w kierunku, od strony
sepultus / sepulta pochowany / pochowana

Przykład 1

Anno ut supra Die 13 Decembris idem sepelivi in Ceme-
terio ad occidentem Laboriosam Sophiam Andreæ Bra-
xatoris uxorem annorum circiter 40 natam, ante
mortem per me Sacramentis munitam. Porucin

Par. Kuczków 1781

Anno ut supra die 13 Decembris idem sepelivi in Cae-
terio ad occidentem Laboriosam Sophiam, Andreæ Bra-
xatoris uxorem annorum circiter 40 natam, ante
mortem per me Sacramentis munitam

Roku jak wyżej, dnia 13 grudnia tenże [w znaczeniu ja, jak wyżej]
pochowałem na cmentarzu, w kierunku na zachód¹⁰⁾ pracowitą Zofię,
Andrzeja piwowara żonę, lat około 40, przed śmiercią opatrzona przeze
mnie sakramentami

Przykład 2

Mensis Julii
Mortua parvula Agnes annorum 3 filia fama-
ti Bartholomæi Wowecki civis. Sepulta in ce-
meterio ubi parvuli die 10 Julij

Par. Mieścisko 1785

Mieścisko Oppidum

Mensis Julius

Mortua parvula Agnes annorum 3, filia fama-
ti Bartholomæi Wowecki, civis. Sepulta in cæ-
meterio ubi parvuli die 10 Julij

Zmarła Agnieszka, dziewczątka¹¹⁾ lat 3, córka sławetnego Bartłomieja
Woweckiego, mieszczanina. Pochowana na cmentarzu w części
przeznaczonej dla dzieci

10) Chodzi o część cmentarza, a nie o to, w którą stronę leżała głowa.

11) Dosłownie: mała dziewczynka.

SPIS TREŚCI

Od redakcji	5
ROZDZIAŁ I: KONFERENCJE GENEALOGICZNE.....	7
5. Ogólnopolska Konferencja Genealogiczna Brzeg 2018.....	9
Lech Frączek, <i>Księgi ludności stałej jako źródło do badań genealogicznych i demograficznych</i>	11
6. Ogólnopolska Konferencja Genealogiczna Brzeg 2019.....	25
Program.....	27
Dariusz Chyła, <i>Kataster fryderycjański przechowywany w Archiwum Państwowym w Toruniu jako przykład źródła do badań genealogicznych</i>	31
Joanna Lubierska, <i>Skróty stosowane w łacińskich metrykach narracyjnych</i> ..	45
Maciej Saryusz-Romieszewski, <i>O błędach i fałszerstwach w źródłach genealogicznych</i>	63
Bartosz Małek, <i>Bracia czescy w Wielkopolsce</i>	73
Magdalena Dąbrowska, <i>Rozpoznawanie resztek po dawnych układach dworskich i pałacowych – architektura krajobrazu a genealogia</i>	81
Justyna Trojanowska, <i>Genealogia to nie tylko przodkowie</i>	99
Marcin Marynicz, <i>Przodkowie znanych Polaków</i>	113
7. Ogólnopolska Konferencja Genealogiczna Brzeg 2020	123
Program	125
Leszek S. Zakrzewski, <i>Archiwum rodziny Rostworowskich w zasobie Archiwum Akt Nowych w Warszawie</i>	129
Michał Plutarski, <i>Schematyzmy galicyjskie jako źródło do badań historii rodzin urzędniczych w C. k. Galicji. Przykład rodziny Hirschberg v. Habenschwert</i>	139
Jolanta Sikora, <i>Teczki grobowe – kolejne źródło do badań genealogicznych</i>	173
Jacek Szumański, <i>Poszukiwania genealogiczne motywacją do niezwykłych podróży. Od Bóbrki do Katynia</i>	181
ROZDZIAŁ II: MY I GENEALOGIA.....	189
Barbara Bukład, <i>Dzieckiem będąc</i>	191
Joanna Kolańska, <i>Dziadka szewcowanie</i>	199
Anna Kontkiewicz, <i>Józef Guzowski, oficjalista Branickich</i>	205
Błażej Koska, <i>Przedsiębiorcy i rewolucjoniści. Janotowie z Czeladzi</i>	225
Daniel Przywara, <i>Krótką historią o ks. Michale Przywarze – dialektologu</i>	251

rocznik *Varia Genealogica* tom 4 (2022)

data wydania: 03.03.2022

ISSN 2544-4638 ISBN 978-83-948911-3-8

rejestr czasopism Sąd Okręgowy w Opolu Rej. Pr. 802

poprzednie tomy:

1 (2017) ISBN 978-83-948911-0-7 wyd. 08.09.2017

2 (2018) ISBN 978-83-948911-1-4 wyd. 21.09.2018

3 (2019) ISBN 978-83-948911-2-1 wyd. 20.09.2019

© 2022 Stowarzyszenie Opolscy Genealodzy

WYDAWCA:

Stowarzyszenie Opolscy Genealodzy

KRS 0000558917 NIP 7543093593 REGON 361591180

www.genealodzy.opole.pl

www.facebook.com/OpolscyGenealodzy

kontakt@genealodzy.opole.pl

siedziba i adres do korespondencji tradycyjnej:

Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Opolscy Genealodzy

ul. Piastowska 18-20 (WBP), 45-081 Opole

REDAKTOR NACZELNA:

Jolanta Ilnicka

KOREKTA:

Stanisław Czyżowicz, Jolanta Ilnicka, Małgorzata Lissowska, Agnieszka Misiurska;

Maciej Róg

SKŁAD I ŁAMANIE:

Maciej Róg

OKŁADKA:

Zygfried Mazur, Majka Rągowska

DRUK I OPRAWA:

Drukarnia PARA s.c., Mechnice k. Opola, drukarniapara.pl

WSPARCIE:

Istnieje możliwość dobrowolnej darowizny na cele statutowe (działalność pożytku publicznego) wydawcy-stowarzyszenia.

Numer rachunku bankowego na naszej witrynie internetowej.

ZASTRZEŻENIE:

Publikowanych materiałów ani wyrażonych w nich tez nie należy utożsamiać ze stanowiskiem redakcji ani wydawcy; są one wyrazem rzetelności, wiedzy, umiejętności, doświadczeń tudzież opinii ich autorów, aktualnych na czas ich przygotowania.

4 (2022)

Varia Genealogica

